

Finanční situace českých domácností a dopady zdražování – květen 2023

Zpracoval STEM pro KPMG
22. června 2023

STEM

KPMG

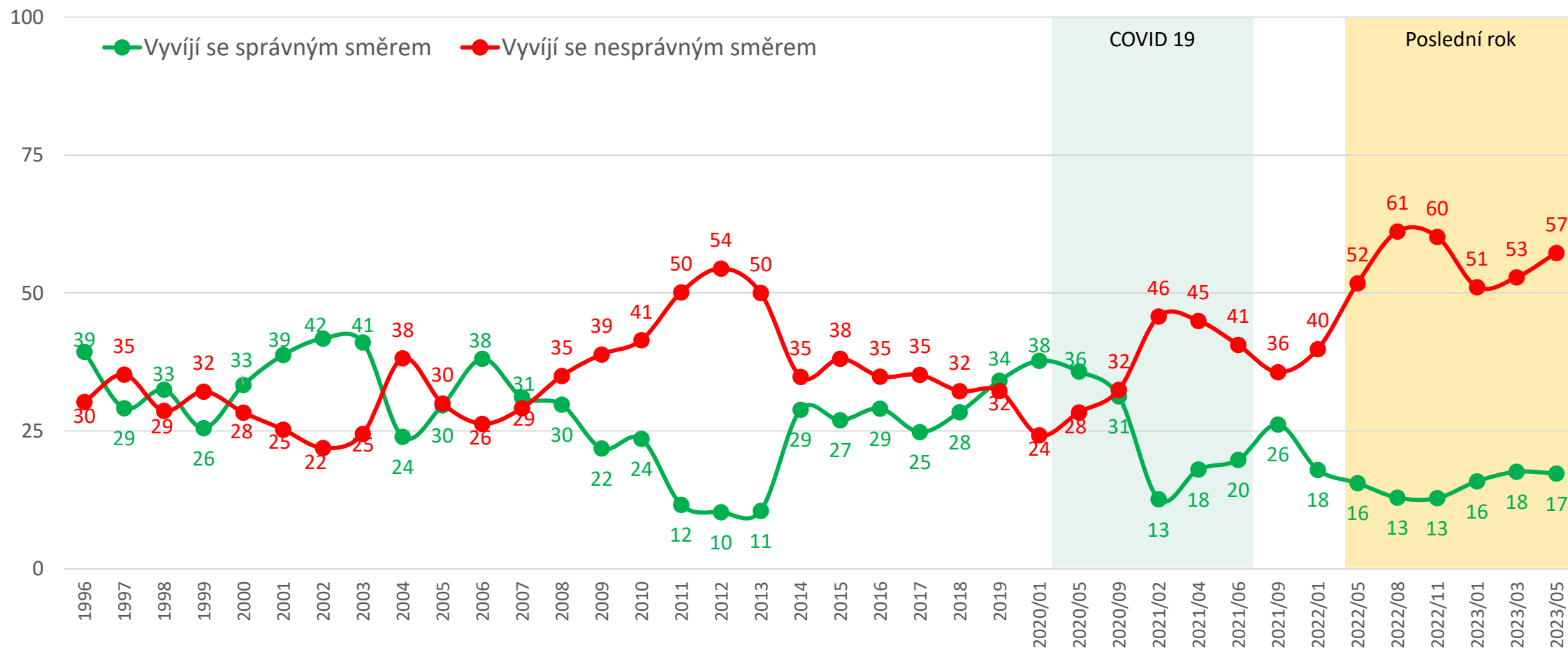
Situace domácností - shrnutí

- Index hodnocení ekonomické situace domácností se po razantním propadu v loňském roce stabilizuje a v květnu 2023 mírně roste.
- Po dosažení dosavadního dna loni na podzim se zastavil propad všech tří hlavních komponent indexu. Zejména v otázce na srovnání současné ekonomické situace domácností se stavem za budoucích 12 měsíců sledujeme opatrný obrat k lepšímu.
- Důsledky války na Ukrajině a rychle rostoucích cen zasáhly v posledním roce zeširoka a intenzivně celou společnost. Samozřejmě se skupiny veřejnosti liší podle toho, jakou měrou jsou schopny se s těmito vlivy vypořádat.
- Z hlediska věku se osamostatňuje nejmladší skupina, která svou ekonomickou situaci hodnotí již podobně jako v předkrizových letech. Na druhé straně se osamostatňují špatně materiálně zajištěné domácnosti, jimž zůstává stejně skeptické hodnocení jako v loňském roce.
- Schopnost domácností tvořit úspory loni oslabila; především mezi obyvateli s nižším vzděláním. Její propad se však již zastavil.
- Inflační očekávání českých domácností se po šoku z roku 2022 snížila, přesto zůstávají vysoká.
- V obecné rovině přetrvává velmi špatné hodnocení vývoje ČR, které již přes rok dosahuje úrovně z krizových let 2010-2012.
- Na rozdíl od finanční krize před deseti lety současná krize zatím neoslabila důvěru veřejnosti v domácí banky.

Celkové hodnocení vývoje v ČR

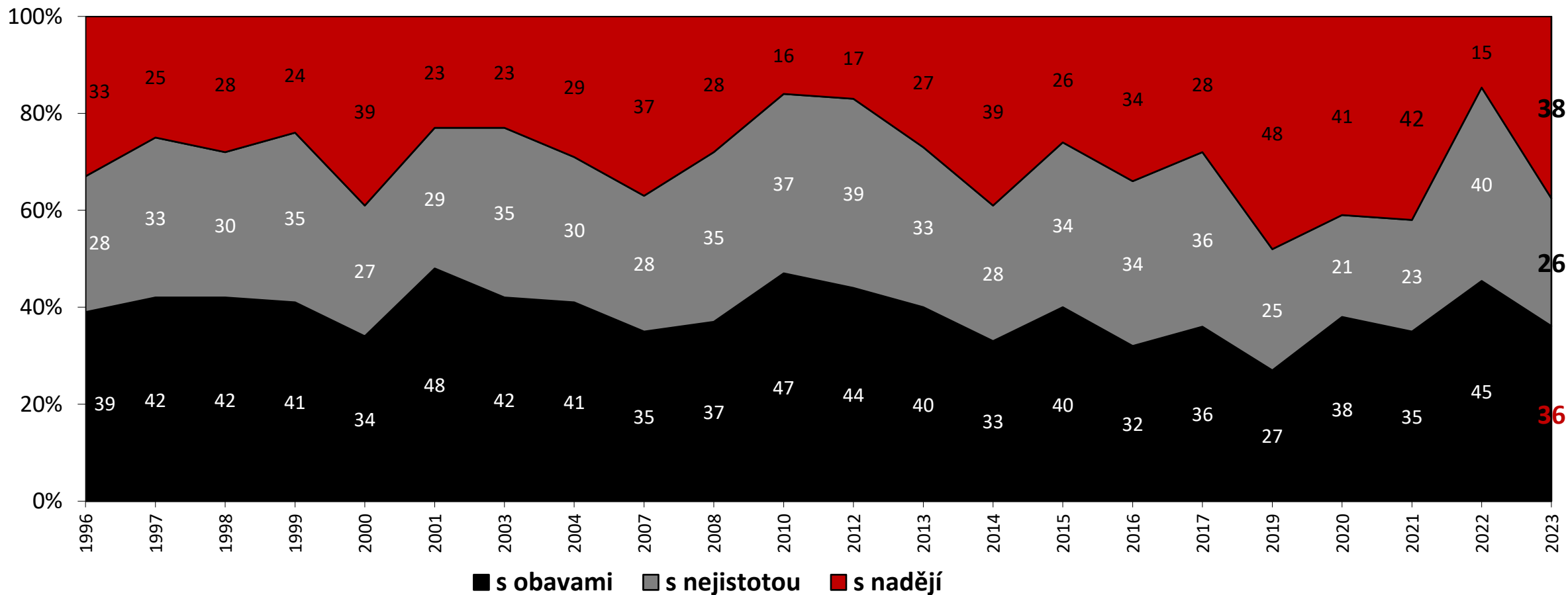
Směřování vývoje v ČR

Negativní sentiment kulminoval, ale nálada se nezlepšuje.

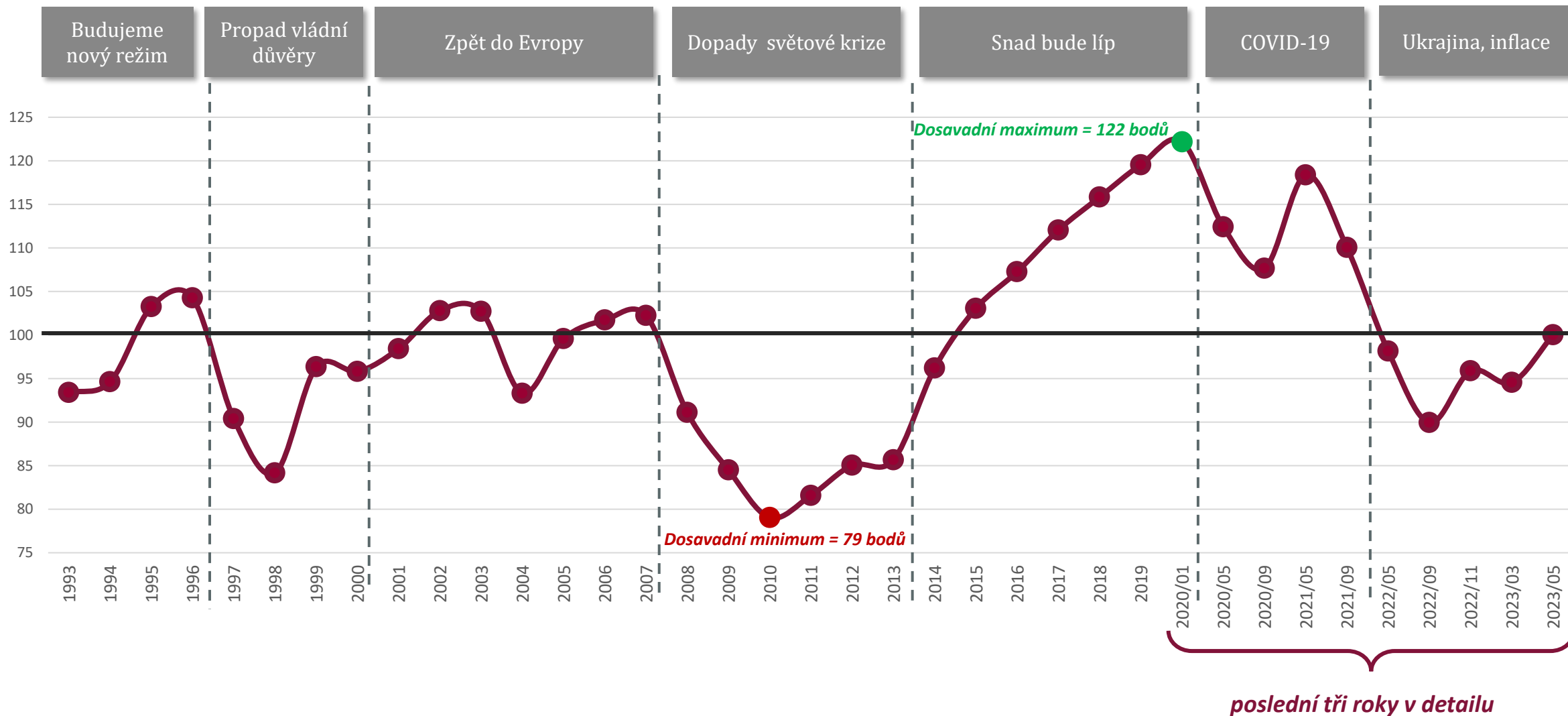
Očekávání do budoucna

Klesá nejistota, mírně klesají i obavy. Výhled do budoucna je z dlouhodobého pohledu mírně pozitivní

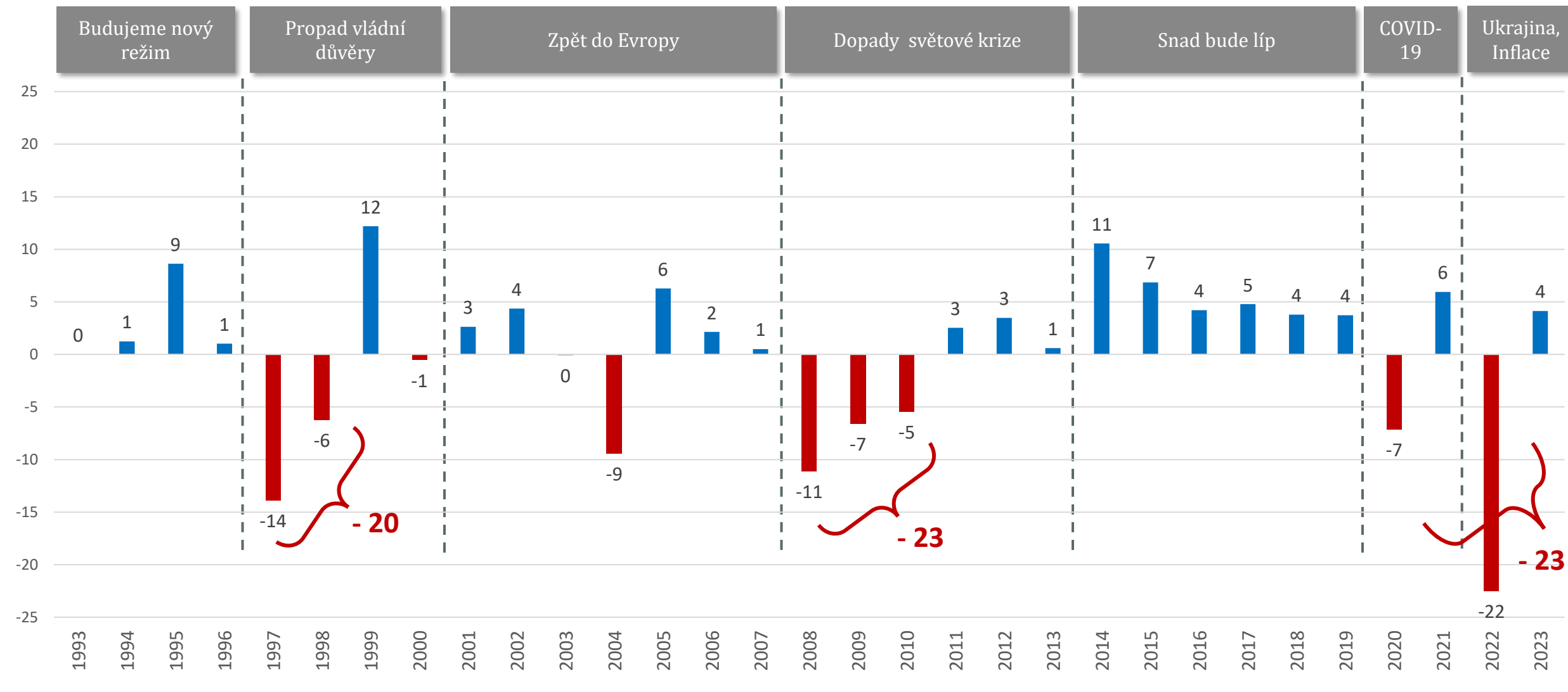

Finanční situace českých domácností

Index finanční situace domácnosti květen 2023 = báze, 100 bodů

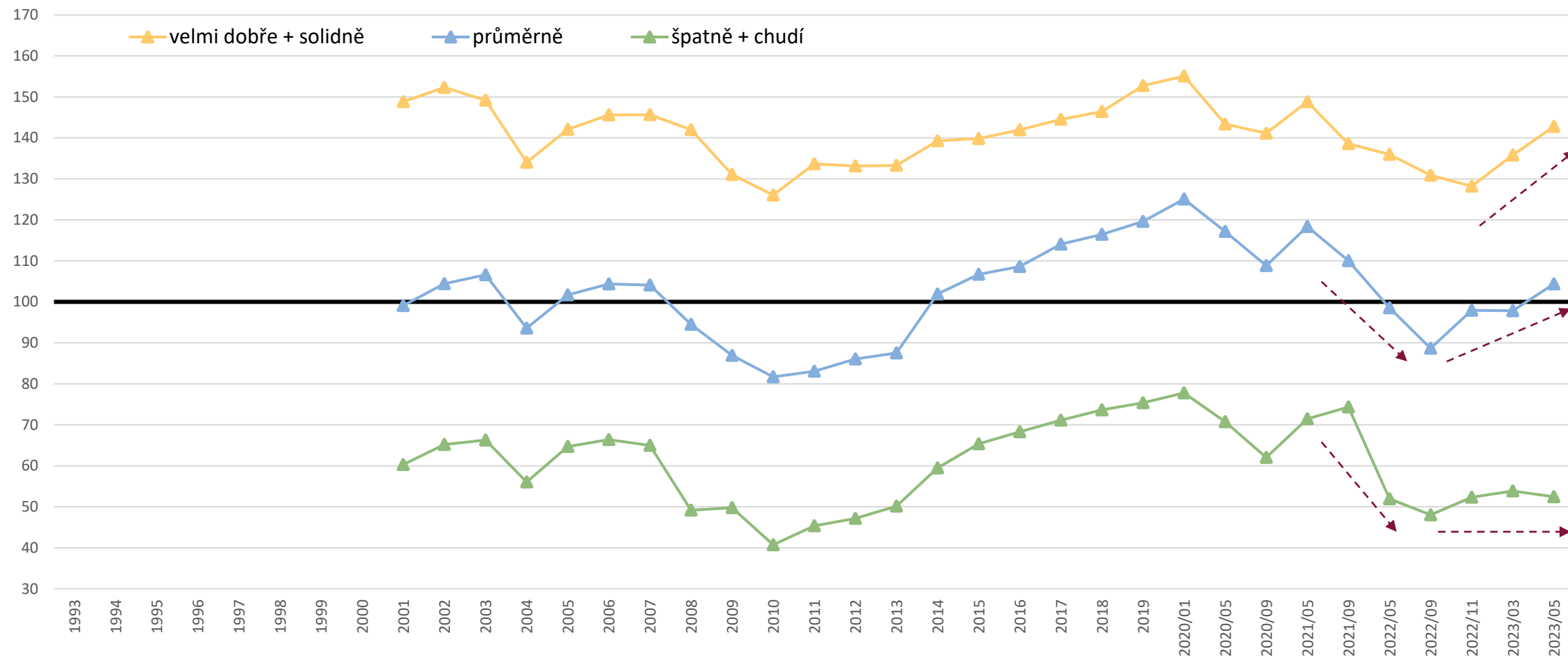

Index finanční situace domácnosti – meziroční změny

Index – podle materiálního zajištění

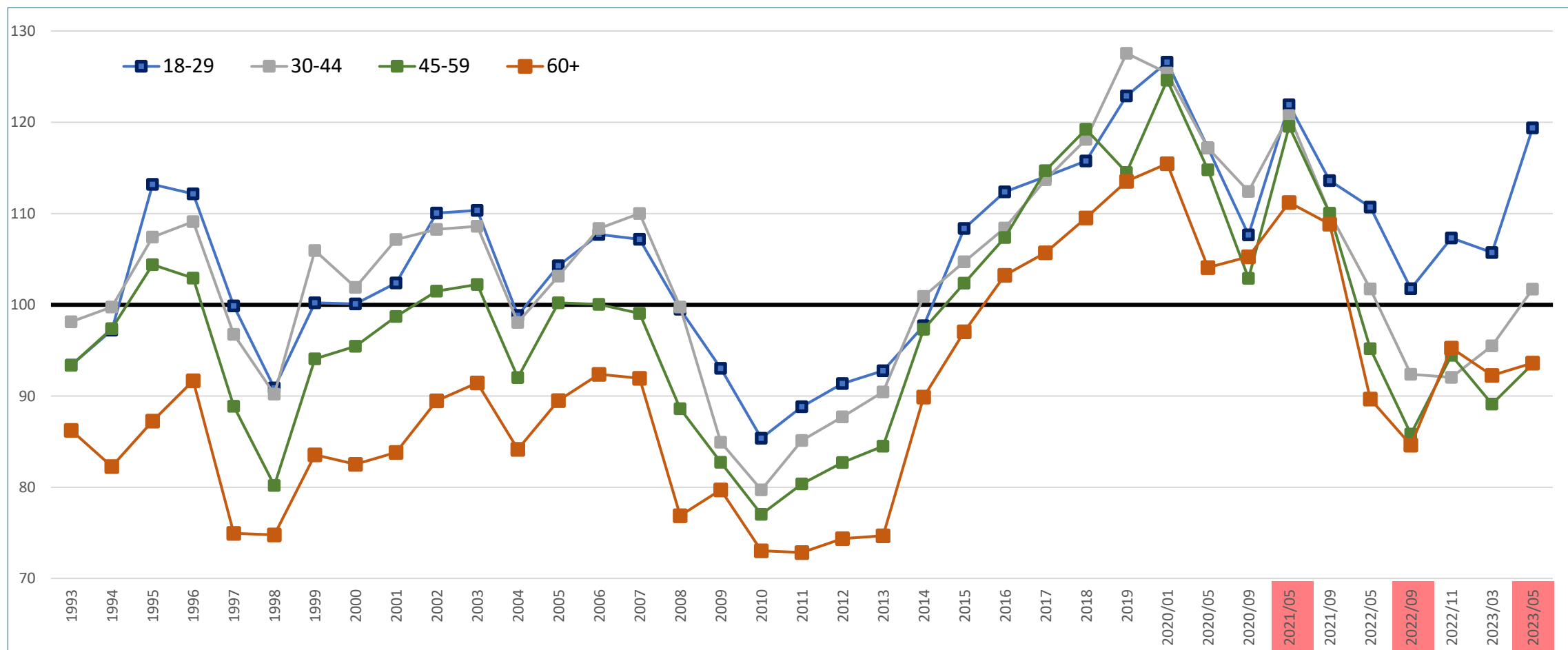
U chudých domácností se situace nezlepšuje.

Index – podle věku

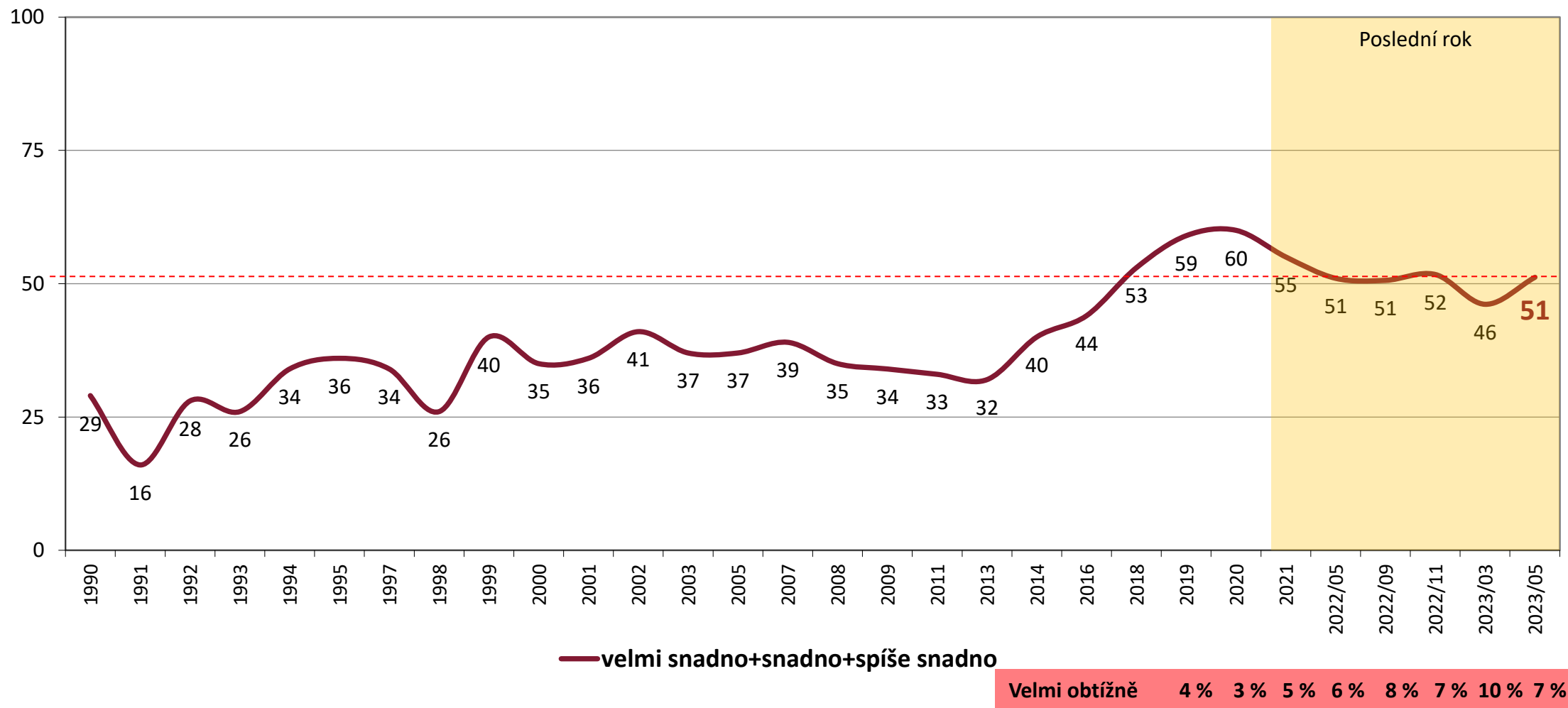
Relativně největší propad v posledních letech u lidí ve starším produktivním věku (45-59 let), specificky domácnosti s více dětmi a relativně nižšími příjmy.

Mezi mladšími lidmi (18-29, ale i 30-44) je situace lepší.

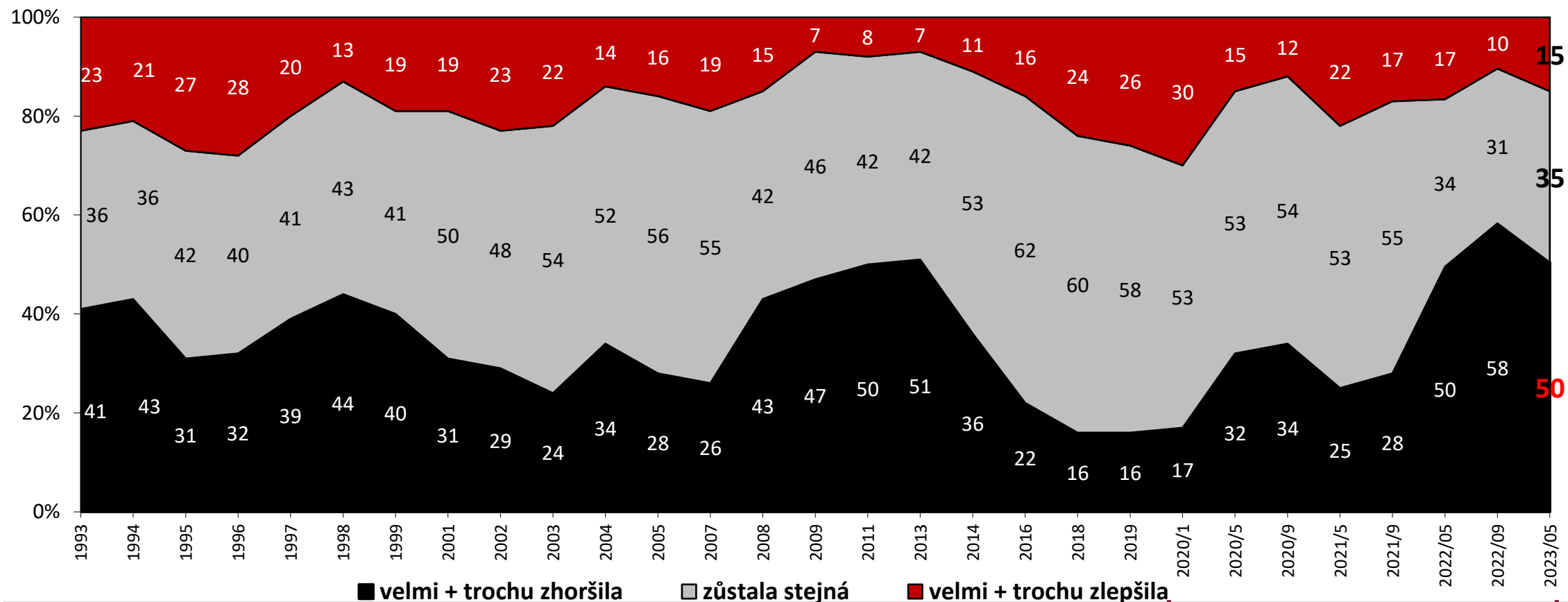
Schopnost vyjít s příjmy.

V souvislosti s růstem cen se situace mírně zhoršila. V dlouhodobé perspektivě je ale patrné, že je stav dobrý. Stále se zhoršuje relativní stav skupiny, která obtížně vychází s příjmy.

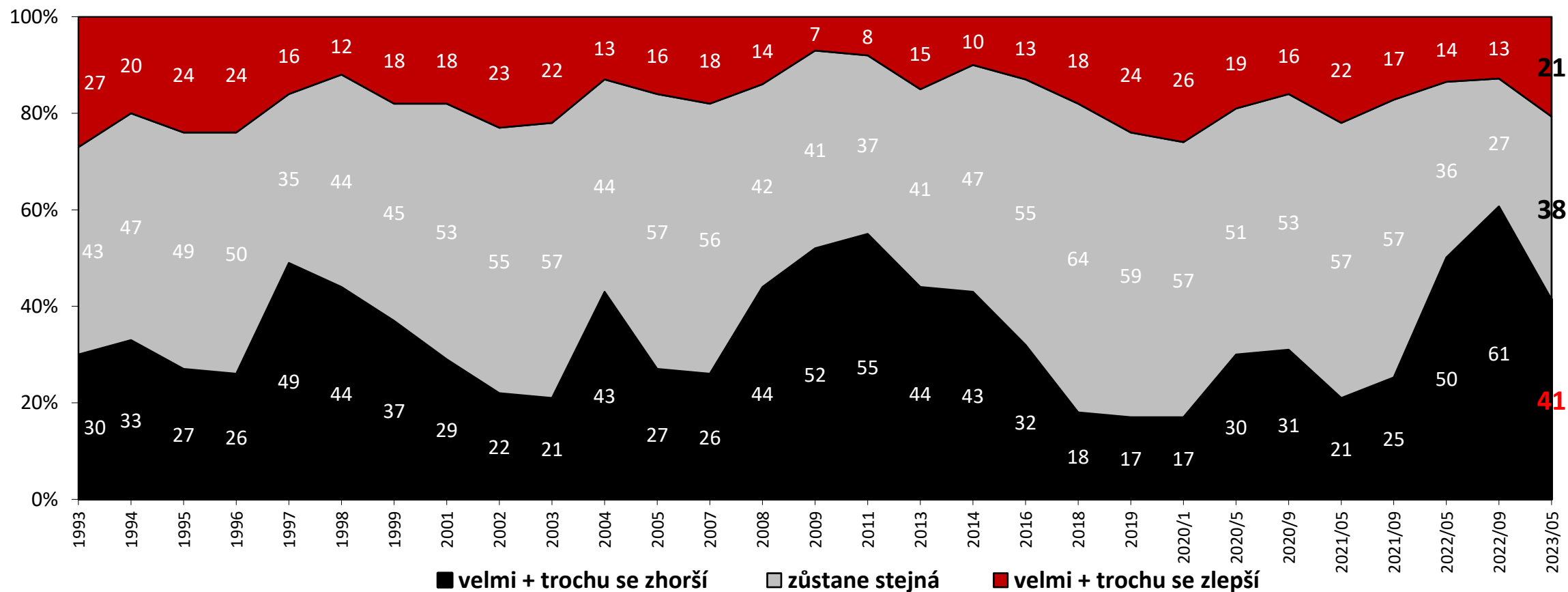
Srovnání finanční situace domácnosti s loňským rokem

Polovina domácností vidí svou současnou finanční situaci v porovnání s předchozími 12 měsíci jako horší. Pesimismus srovnatelný s obdobím ekonomické krize, je tak patrný i po roce. Podíl domácností vnímajících svou finanční situaci jako srovnatelnou s loňským rokem, zůstává také stabilní. Ve srovnání se zářím došlo k mírnému navýšení podílu domácností, které si podle svého úsudku oproti předchozímu období polepšily. Tato skupina je však v současnosti menší než v květnu loňského roku.

Výhled do budoucna

Přibýlo domácností, které předpokládají, že se jejich finanční situace do budoucna nezmění. A také se na jednu pětinu zvýšil podíl lidí očekávajících určité zlepšení.

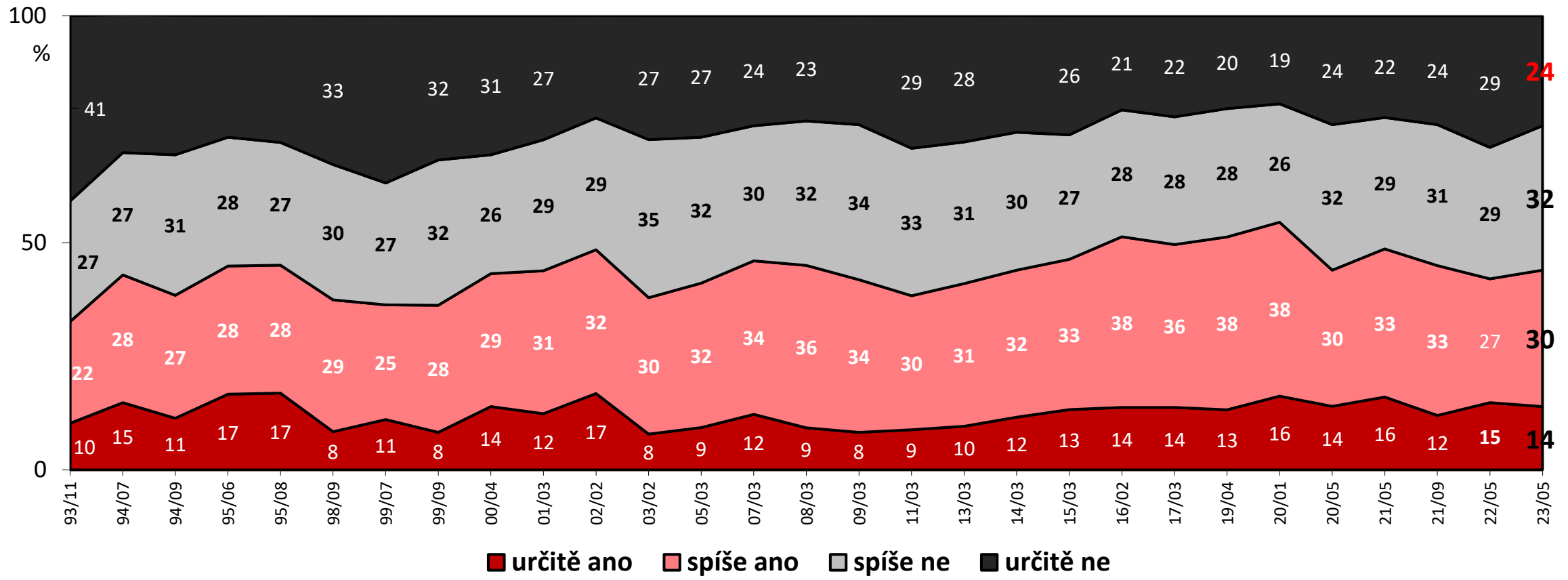

Časové řady vybraných ekonomických indikátorů

Úspěšnost spoření – oslabená schopnost spořit přetrvává

Celých 56 % obyvatel indikuje neschopnost generovat úspory v posledních třech měsících.

„Podařilo se Vám za poslední tři měsíce něco uspořit?“

Typologie českých domácností a jejich adaptačních a úsporných strategií

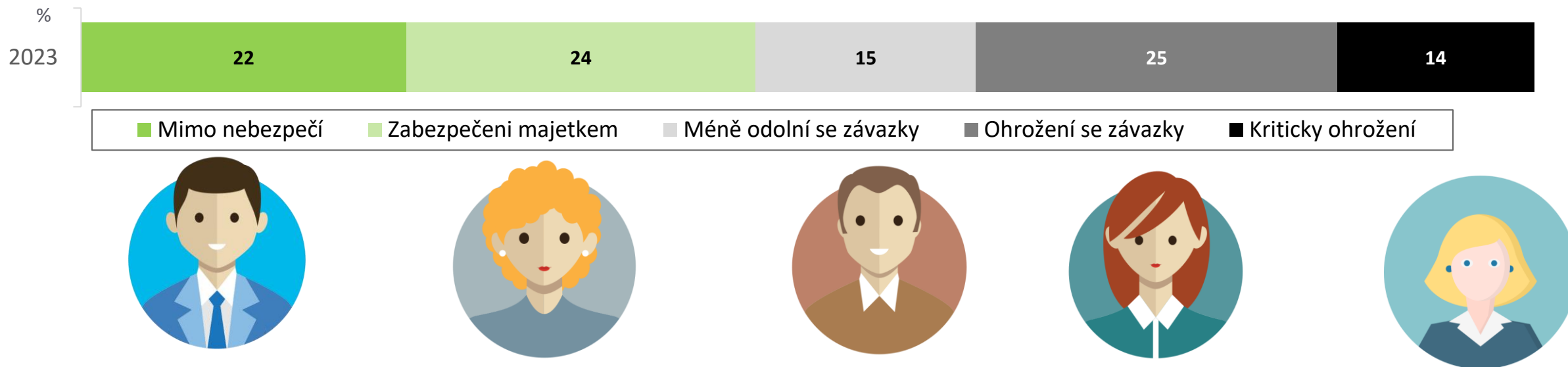
Situace domácností - shrnutí

- České domácnosti lze rozdělit do pěti hlavních skupin z hlediska odolnosti proti dopadům zdražování, která je sestavena na základě velikosti příjmů a majetku a bilance úspor a výdajů v domácnosti.
- Zatímco 22 % domácností spadá do kategorie „Mimo nebezpečí“, na druhém konci 14 % patří do skupiny „Kriticky ohrožených“, kteří dopady zdražování pociťují ztlačně.
- **Za poslední rok** se rozložení skupin ani jejich hlavní charakteristiky významněji nezměnily. Přes náročné souvislosti koncentrované především v nebyvalém všeobecném růstu cen nedochází (zatím) v české společnosti ke ztlačnému socioekonomickému pohybu. Dramaticky **nepřibývá ani neubývá ekonomicky ohrožených lidí**.
- Platí, že **objem půjček je pro odolnost vůči zdražování významnější nežli vlastní velikost příjmů**. Tj. domácnosti s nízkými či žádnými půjčkami a hypotékami jsou méně zranitelné inflací, než ty, které mají vysoké půjčky a zároveň vysoké příjmy.
- Čím vyšší je zranitelnost domácnosti vůči zdražování, tím nižší má schopnost generovat úspory, investovat ve spořitelnách a platit nenadálé výdaje.
- **Inflační očekávání meztiročně oslabila, přesto jsou v české společnosti stále vysoká** – 17 % obyvatel má za to, že zdražování se ještě zrychlí, a dalších 30 % předpokládá, že ceny budou stoupat stávajícím tempem.
- Skupiny „Ohrožených se závazky“ a „Kriticky ohrožených“ (dohromady 39 %) hledí do blízké budoucnosti stejně pesimisticky jako před rokem. U ostatních skupin se již výhled do příštího roku zklidňuje.

Typologie českých domácností podle dopadů zdražování

Pro lepší porozumění tomu, jak zdražování zasahuje různé typy českých domácností, jsme přistoupili k rozdělení domácností do pěti podtypů. Pro tuto typologii byly použity následující vstupní proměnné:

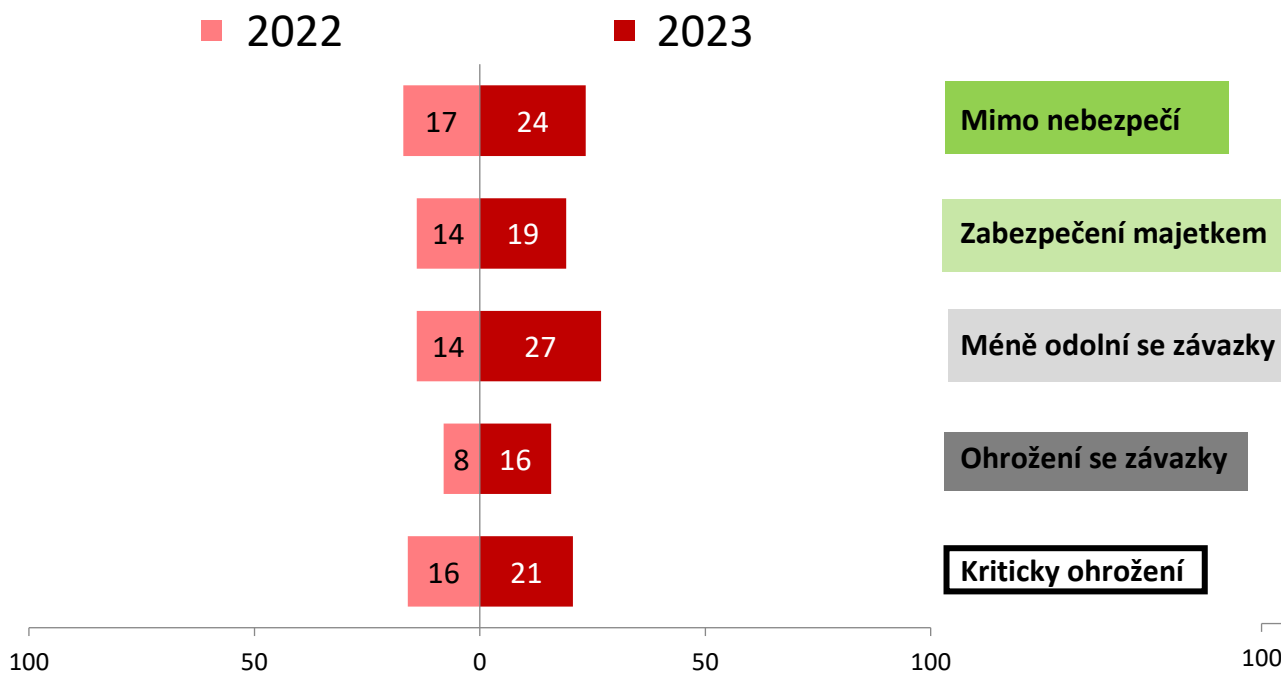
- 1) Velikost příjmů domácnosti*
- 2) Velikost majetku domácnosti**
- 3) Bilance úspor a půjček
- 4) Schopnost vytvářet úspory v posledních třech měsících

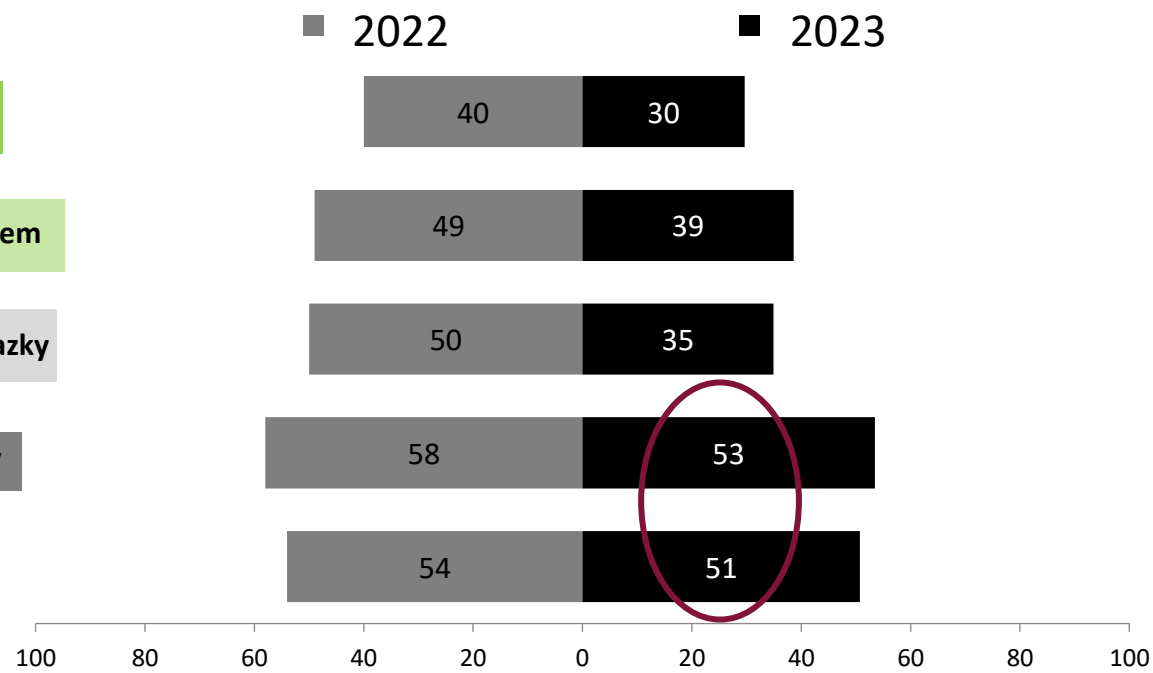
Odhad situace za 12 měsíců

Myslíte, že finanční situace Vaší domácnosti...

POZITIVNĚ NALADĚNÍ DO BUDOUCNA

NEGATIVNÍ NALADĚNÍ DO BUDOUCNA

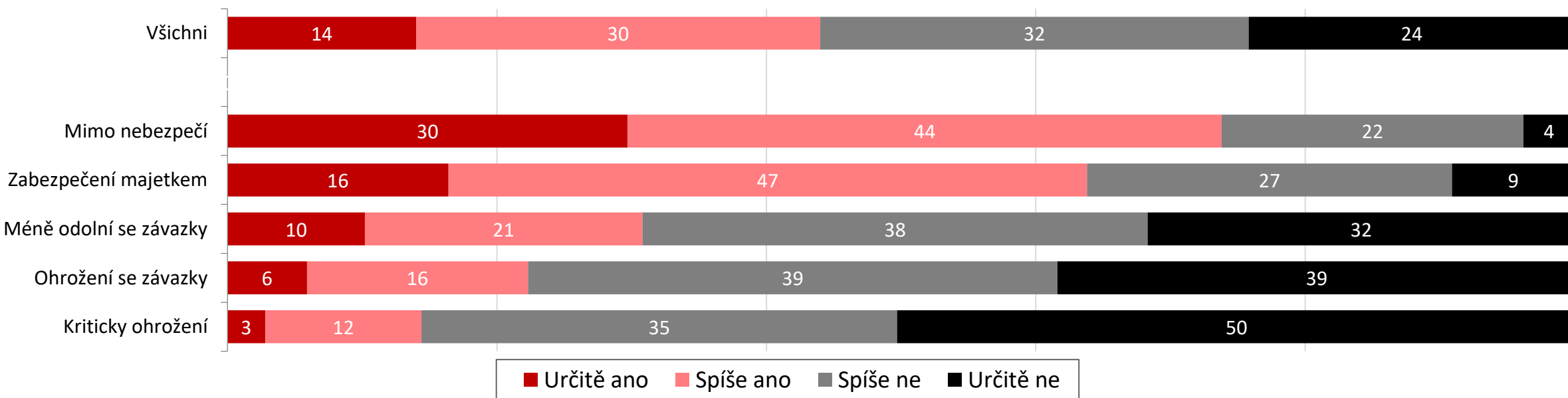

Velké rozdíly ve schopnosti spořit přetrvávají

Schopnost tvořit úspory si zachovaly skupiny domácnosti s nadprůměrnými příjmy. V tomto ohledu se nedaří především lidem ze skupiny kriticky ohrožených, pro které je možnost spořit v současné situaci velmi omezená.

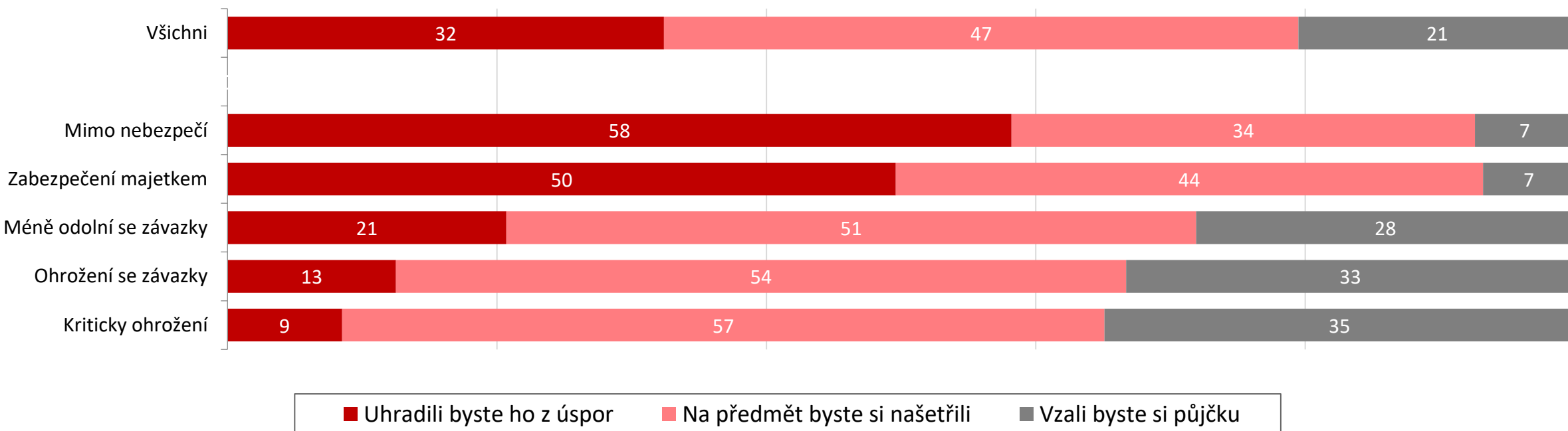
Podíl těch, kteří zvládli v posledním čtvrtroce něco naspořit zůstává všeobecně a též v rámci skupin obdobný jako před rokem.

*„Podařilo se Vám za poslední tři měsíce něco uspořit?“
Rozdíly dle typologie domácnosti*

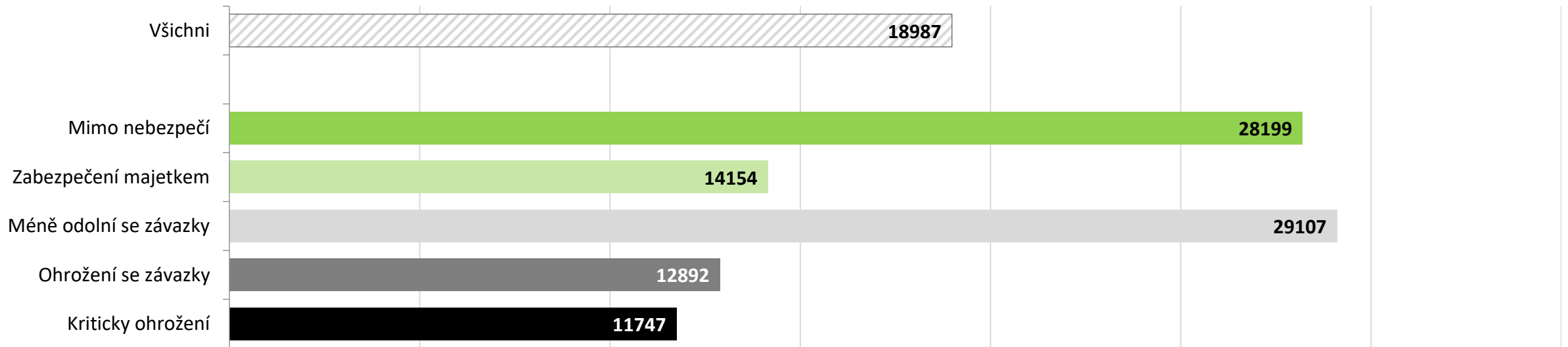
Většina domácností by, stejně jako loni, na náhlé vyšší výdaje našetřila, u dvou nejméně ohrožených skupin společnosti je přes polovinu těch, kteří by takové výdaje uhradili z úspor

„Pokud byste si chtěli do domácnosti pořídit předmět nad 50 tis. Kč:“
Rozdíly dle typologie domácnosti

Odolnost vůči zdražování je provázána s příjmy domácnosti

*Průměrný čistý příjem na osobu v domácnosti v Kč
Rozdíly dle typologie domácnosti*

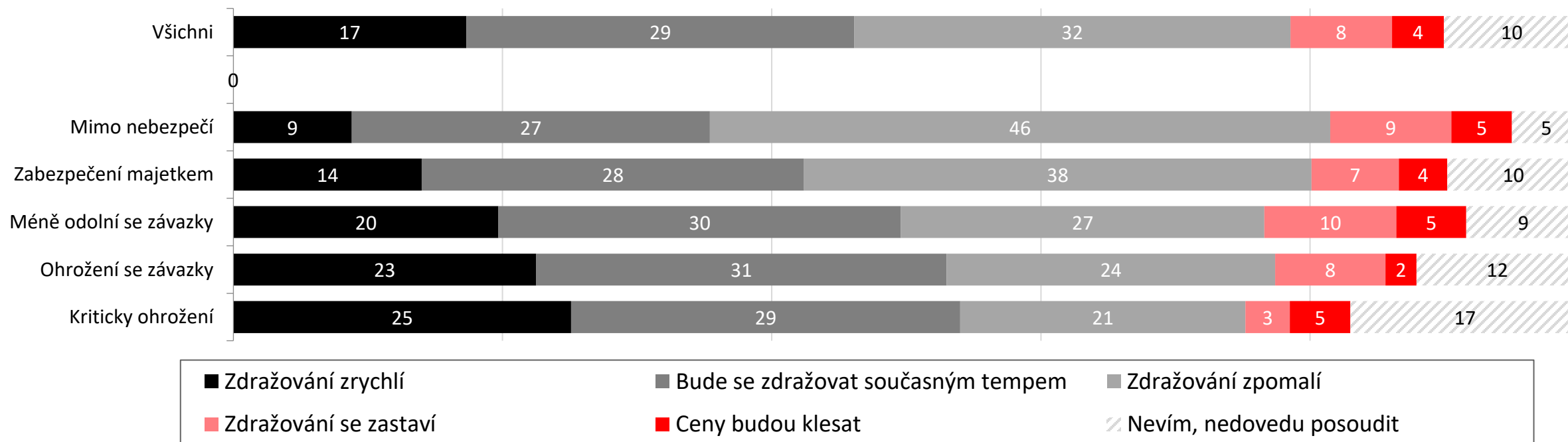

Inflační očekávání meziročně polevují, zůstávají však velmi vysoká

Šestina (17 %) obyvatel má za to, že v nadcházejícím půlroce ceny porostou strměji než dosud. Dalších 30 % očekává zdražování dosavadním tempem. Loni v květnu očekávalo zrychlení plných 43 % lidí a další třetina očekávala dosavadní tempo zdražování.

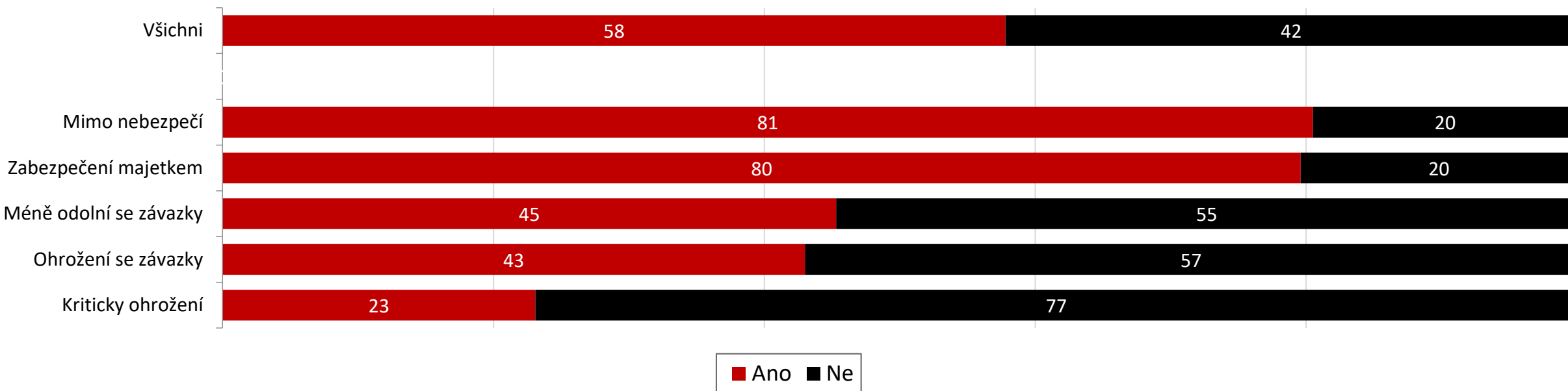
Dále platí, že obyvatelé, jejichž domácnosti jsou zranitelnější vůči zdražování, ve větší míře očekávají další zrychlení růstu cen.

*“Jak očekáváte, že se v příštím půlroce budou vyvíjet ceny v České republice?”
Rozdíly dle typologie domácnosti*

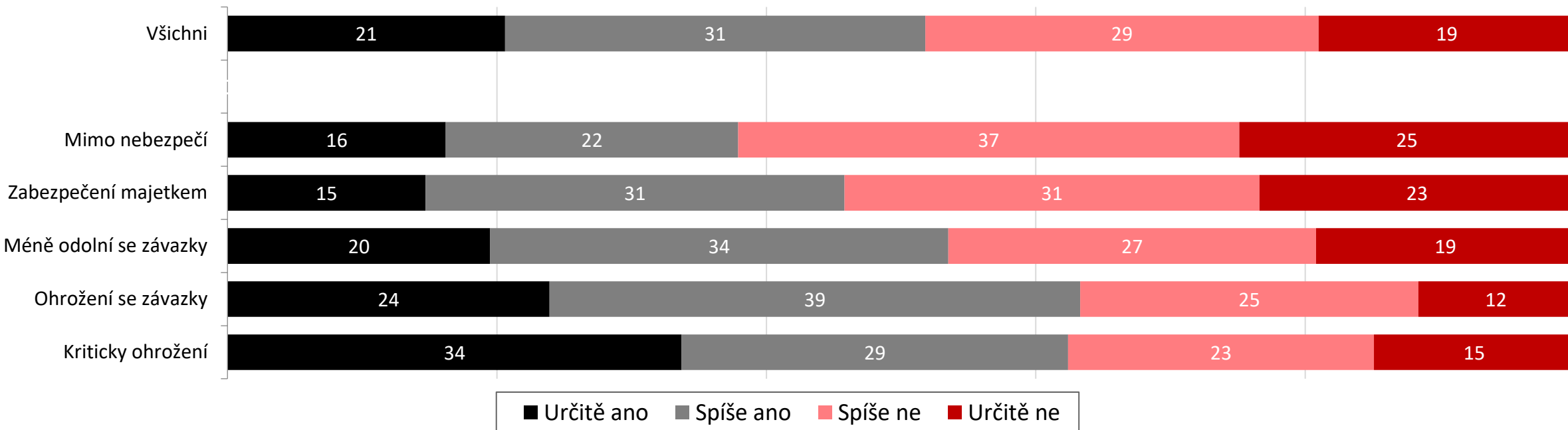
Ohroženější domácnosti méně využívají bankovní instrumenty, situace je prakticky stejná jako loni v květnu

„Řekl(a) byste, že převážnou většinu finančních prostředků má Vaše domácnost uloženu nebo investovánu ve spořitelně, v bankách?“
Rozdíly dle typologie domácnosti

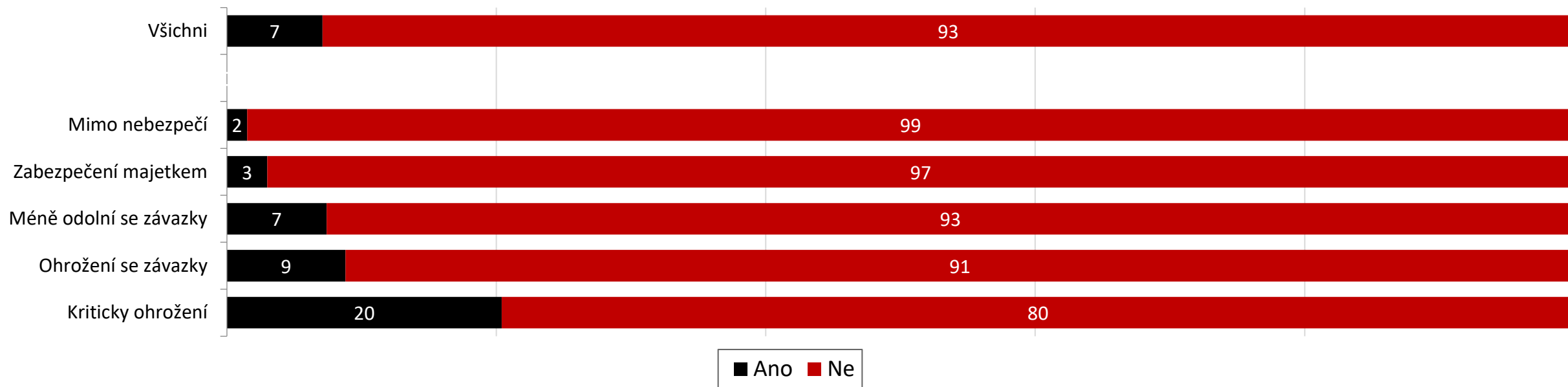
Význam vedlejších příjmů stoupá s ohrožením domácnosti, rozložení se od loňského května nezměnilo

„Jsou dnes pro hospodaření Vaší domácnosti velice důležité vedlejší příjmy?“
Rozdíly dle typologie domácnosti

Exekuční zátěž stoupá s mírou ohrožení domácnosti

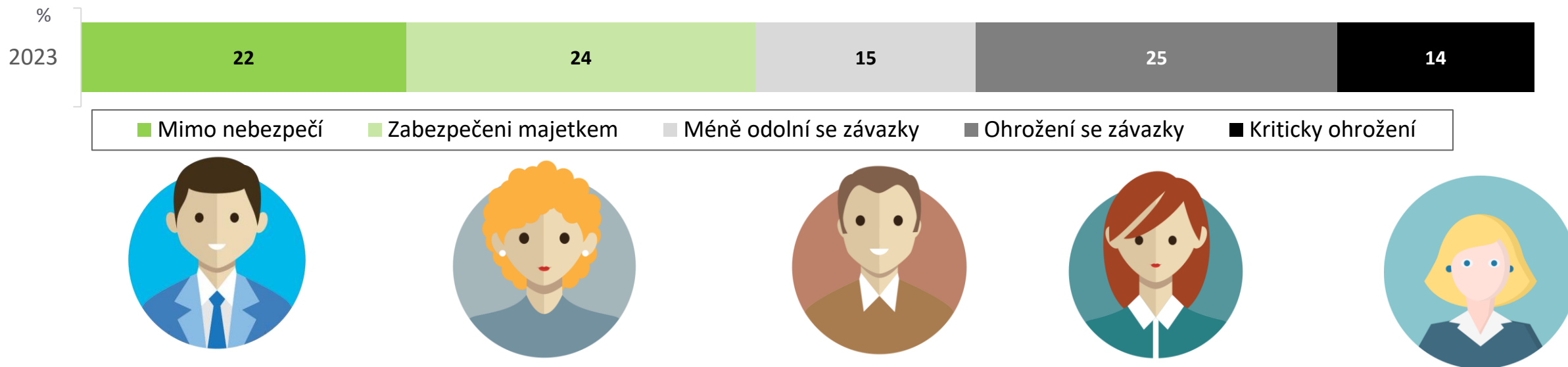
„Je na Vás osobně nebo někoho z Vaší domácnosti uvalena exekuce?“
Rozdíly dle typologie domácnosti

Typologie českých domácností podle dopadů zdražování

Pro lepší porozumění tomu, jak zdražování zasahuje různé typy českých domácností, jsme přistoupili k rozdělení domácností do pěti podtypů. Pro tuto typologii byly použity následující vstupní proměnné:

- 1) Velikost příjmů domácnosti*
- 2) Velikost majetku domácnosti**
- 3) Bilance úspor a půjček
- 4) Schopnost vytvářet úspory v posledních třech měsících

STEM

KPMG